



Guide til brug af Betydningskompasset

Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark

Udarbejdet af Seismonaut og Roskilde Centralbibliotek
Marts 2021

Indhold

Introduktion	3
1. Betydningskompasset - sådan fungerer det	5
2. Betydningskompasset og den nuancerede samtale	8
3. Betydningskompasset og den daglige praksis	11
Kontaktpersoner	15
Arbejdsark	16

Kære læser

I denne guide kan du finde gode råd til, hvordan du nuancere samtalen om folkebibliotekets betydning - med lokalpolitikere og forvaltningen, med dine kolleger på biblioteket samt med medier og relevante samarbejdspartnere. Men også med dem, det hele handler om; de mange borgere, som bruger bibliotekets mange services og tilbud - og som beviseligt oplever stor betydning heraf.

I guiden udfoldes Betydningskompasset som metodisk greb og vi giver konkrete tips til, hvordan du kan italesætte bibliotekets værdi set som betydning for brugerne, samt hvordan du kan undersøge den betydning jeres bibliotek har for lige netop jeres brugere.

Guiden er udarbejdet af Seismonaut og Roskilde Centralbibliotek.

God læselyst!

Introduktion

Denne guide er til dig, der arbejder professionelt med folkebiblioteket - for eksempel som biblioteksleder, biblioteksmedarbejder eller i en kommunal forvaltning.

Brugsguiden er udviklet på baggrund af undersøgelsen 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark'. Undersøgelsen introducerer et nyt redskab, Betydningskompasset, som kan anvendes til at undersøge og formidle de enkelte folkebibliotekers betydning for brugerne, samt til at udvikle og evaluere aktiviteter på bibliotekerne. Denne guide viser, hvordan I kan bruge Betydningskompasset i praksis.

Guiden er inddelt i to niveauer:

- 1. Den nuancerede samtale:** I kan bruge Betydningskompasset til at nuancere samtalen om folkebibliotekets betydning for brugerne, med politikere, forvaltninger, samarbejdspartnere etc. - for eksempel i forbindelse med biblioteksstrategier, kommunikationsstrategier, anlæg af nye biblioteksbygninger eller udvikling af mål og rammeaftaler for det lokale folkebiblioteks aktiviteter og udvikling.
- 2. Den daglige praksis:** I kan også bruge guiden, når I udvikler og evaluerer aktiviteter på biblioteket. Helt konkret kan Betydningskompasset anvendes til at

evaluere aktiviteter, eller til at starte en samtale om intentionen med nye aktiviteter for eksempel med relevante samarbejdspartnere. Betydningskompasset er velegnet til at formulere brugerrettede effekter i tråd med den praksis, som allerede findes i evaluerings- og dokumentationsmetoden Bibdok.

Betydningskompasset er et nyt redskab og kun fremtiden kan vise, hvordan det vil blive brugt. Den første brug har allerede vist, at Betydningskompasset kan tilbyde nuancer i forståelsen af, hvordan forskellige bibliotekstilbud har forskellig betydning for brugerne.

Inden vi kaster os over brugen af kompasset, skal du først introduceres til, hvad Betydningskompasset er, og hvordan det fungerer.

Undersøgelsen 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark' kan downloades her: https://centralbibliotek.dk/Folkebibliotekets_betydning_for_borgerne

Hvorfor skal vi tale om folkebibliotekets betydning?

Den offentlige debat om folkebibliotekerne refererer typisk til nogle faste nøgletal: Hvor mange besøger folkebibliotekerne, hvilke brugere er der tale om, og hvor mange materialer låner de? Denne type viden er velegnet til at monitorere den overordnede brug af folkebibliotekerne.

Men besøgs- og udlånsstatistikker fortæller ikke hele historien om, hvad brugerne faktisk får ud af at benytte folkebiblioteket. Denne guide skal bidrage til at bringe borgeren ind i centrum for samtalen om folkebibliotekets værdi og betydning.

I stedet for at spørge: "Hvor mange udlån havde biblioteket?", spørger vi: "Hvilken betydning havde det for borgeren at låne materialerne?" og i stedet for: "Hvor mange deltog i arrangementet?" spørger vi: "Hvilken betydning havde det for borgeren at deltage i arrangementet?"

Ideen er, at vi ved at stille nogle bedre spørgsmål også får nogle bedre svar. Svar, som vi kan bruge til at udvikle bibliotekerne både lokalt og i hverdagen på landets folkebiblioteker.

“Tidligere har man alene spurgt eksperter om betydningen af kultur og ikke almindelige mennesker. Det har altid været ekspertens forståelse af emnet, der har domineret. Der er et stort demokratiserende potentiale i at vende det rundt og undersøge det enkelte menneskes oplevelse.”

- Tone Roald, lektor, Institut for Psykologi, Københavns Universitet

1. Betydningskompasset - sådan fungerer det

Betydningskompasset hjælper dig til at komme hele vejen rundt om borgernes oplevelser med folkebiblioteket.

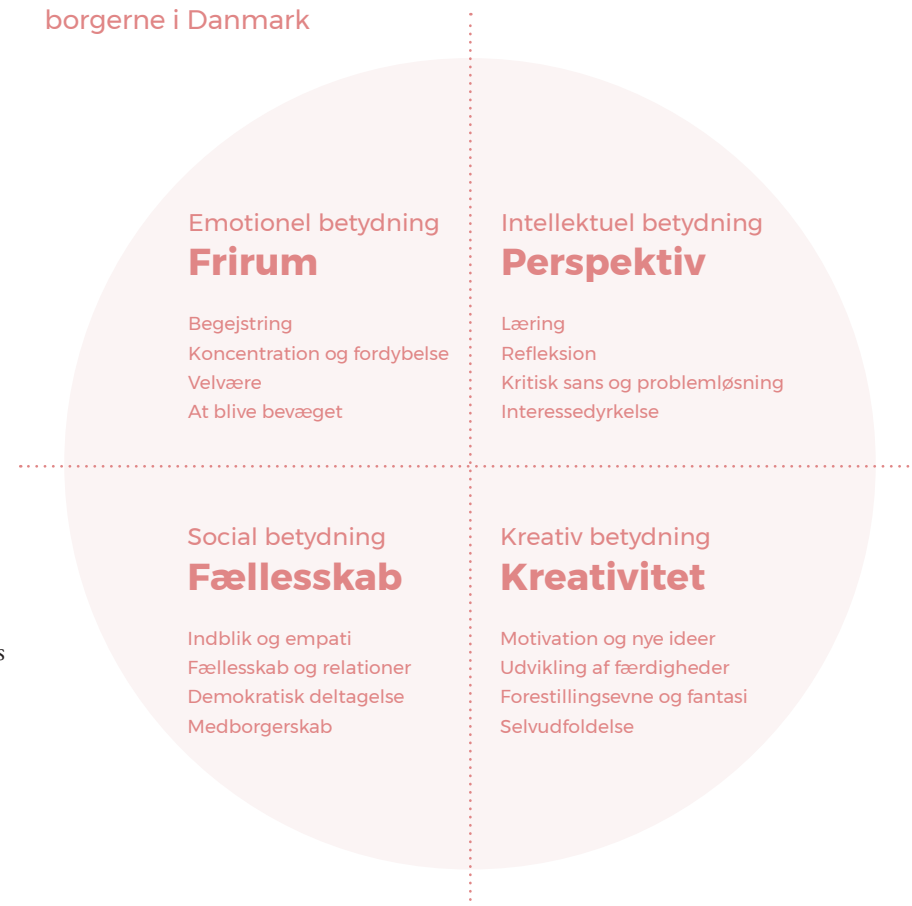
For at kvalificere samtalen om folkebibliotekets betydning for borgerne er det nødvendigt at have blik for nuancer. Folkebiblioteket har nemlig ikke én betydning, men mange. Betydningskompasset er bygget op omkring fire overordnede dimensioner af betydning, hvilket gør det muligt at komme hele vejen rundt om brugernes oplevelser.

De fire dimensioner i kompasset er:

- Emotionel betydning
- Intellectuel betydning
- Kreativ betydning
- Social betydning

De fire dimensioner stammer fra omfattende britiske studier af forskellige kulturelle aktiviteter (se side 7). På baggrund af det britiske forarbejde har vi udfoldet begreberne, så de understøtter en analyse af folkebiblioteket i en dansk kontekst. Det endelige Betydningskompass for folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark vises i figur 1.

Figur 1. Betydningskompass for folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark



Ét kompas - flere versioner

Betydningskompasset består grundlæggende af fire dimensioner, der i forbindelse med betydningen af biblioteket er oversat til: Frirum, Perspektiv, Kreativitet og Fællesskab (se figur 2). I mange tilfælde vil brugernes oplevelser gå på tværs af disse dimensioner. De fire dimensioner er dermed ikke lukkede kasser; tværtimod spiller de sammen og vil ofte optræde i brugernes oplevelser samtidigt.

Under hver dimension findes nogle understøttende parametre. Disse parametre kan skiftes ud, så de passer til den kontekst, man skal arbejde med. Skal du for eksempel udvikle en aktivitet målrettet

ældre borgere, har dimensionen "Kreativitet" måske en anden karakter, end hvis der er tale om folkeskoleelever. For at imødesee denne forskellighed må man justere de enkelte parametre under hver betydningsdimension alt efter situationen.

Grundstrukturen i Betydningskompasset - de fire dimensioner - bør til gengæld beholdes i alle de sammenhænge, du bruger kompasset. Det vil bidrage til en gradvis udvikling af et fælles sprog om folkebibliotekets betydning. Samtidig er de fire dimensioner forankret i forskning, hvilket giver redskabet et stærkt metodisk fundament.

Tip!

I undersøgelsen 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark' udvalgte vi tre parametre under hver dimension. Vores hensyn var i den sammenhæng, at vi skulle finde nogle parametre, som havde relevans for alle biblioteksbrugere på tværs af alder, køn, biblioteksbrug mv. Samtidig var det et hensyn, at vores spørgeskema ikke måtte blive for langt - vi kunne altså ikke undersøge en meget lang række af parametre. Ud fra disse samlede afvejelser udvalgte vi 12 parametre - tre i hver dimension, der i deres bredde var dækkende for det, vi ville undersøge (se figur 2). Hvis du ønsker at lave en spørgeskemaundersøgelse kan du skyde genvej ved at anvende de samme parametre, som vi har brugt.

Figur 2. Betydningskompas versioneret til en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse



Inspireret af the Cultural Value Project

De fire dimensioner er hentet fra 'The Cultural Value Project', der er et omfattende britisk forskningsprojekt finansieret af Arts and Humanities Research Council i England. Projektet, som blev afsluttet i 2019, omfatter en lang række forskningsaktiviteter, artikler, events, samt litteratur- og metodestudier.

Det overordnede formål med the Cultural Value Project har været at undersøge, hvordan kulturen egentlig har betydning for os, og hvordan man kan indfange denne betydning empirisk og analytisk.

"Konklusionen fra the Cultural Value Project er, at det er nødvendigt at tage afsæt i den individuelle førstehåndsoplevelse, så den igen bliver centrum for undersøgelsen af kulturel værdi"

- The AHRC Cultural Value Project (2016): 'Understanding the value of arts & culture' (egen oversættelse)

Ifølge de britiske forskere, springer vi alt for ofte denne grundlæggende trædesten over og hopper direkte videre til kulturens afledte effekter på for eksempel økonomi, byudvikling og sundhed.

"Først efter vi har taget udgangspunkt i individuelle erfaringer, kan vi arbejde udad og forstå de fordele, som kultur har for samfund, for sociale miljøer, for demokrati, for folkesundhed, for byliv og regional vækst"

- Ibid. (egen oversættelse)

Forskerne opfordrer til, at det individuelle menneskelige perspektiv skal sættes i fokus. Dermed repræsenterer 'the Cultural Value Project' også en genvunden stemme for den kvalitative metode som bidrag til analyser af kulturens betydning.



Læs mere på <https://culturalvalueproject.wordpress.com/about/> og i rapporten 'Understanding the value of arts & culture', Crossick G, Kaszynska P (2016).

2. Betydningskompasset og den nuancerede samtale

Brug Betydningskompasset som afsæt for mere nuancerede samtale om folkebibliotekets værdi og betydning.

Har du brug for at hjælpe den politiske samtale i gang, kan du downloade vores onepager, hvor hovedresultaterne fra undersøgelsen sætter folkebibliotekets betydning i perspektiv: https://centralbibliotek.dk/Folkebibliotekets_betydning_for_borgerne



Alle har en holdning til folkebiblioteket. Langt de fleste har benyttet det. Og mange har et personligt billede af, hvad folkebiblioteket er, baseret på egne erfaringer. Disse personlige erfaringer spiller uomgængeligt også ind i den offentlige samtale om folkebibliotekerne – både nationalt og lokalt.

Hvor nogle mener, at bibliotekernes store samlinger af fysiske bøger hører fortiden til, mener andre, at det netop er i bøgerne, at folkebiblioteket har sin berettigelse. Uanset hvilket standpunkt man måtte indtage, er der kun begrænset empirisk data at støtte sig til. Vi kender ud-lånstallene, besøgstallene og andre ”hårde” statistikker. Men vi ved ikke, hvad der ligger bag. Vi har ganske få empiriske og analytiske indsigter om, hvad brugerne får ud af at benytte folkebibliotekets forskellige tilbud, og hvilken betydning brugerne oplever, at deres bibliotek har for dem.

Betydningskompasset kan kickstarte nye og mere nuancerede samtaler om, hvilken betydningsprofil I ønsker at understøtte med jeres lokale folkebibliotek.

Ønsker I, at biblioteket i særlig grad understøtter ”Fællesskab” med fuldt tryk på events og aktiviteter, der giver mulighed for samvær? Eller er I på jeres lokale bibliotek bedre disponeret for at skabe et ”Frirum”, hvor brugerne kan opleve fordybelse og få ro fra hverdagens tempo? Er det en kombination af begge dele, I ønsker? Eller ønsker I et folkebibliotek, som favner alle fire dimensioner i Betydningskompasset ligeligt?

Betydningsperspektivet står ikke alene, men kan supplere samtalen og folkebibliotekernes værdi og betydning. For eksempel kan Betydningskompasset tænkes sammen med firerumsmodellen. Gennem firerumsmodellen kan det brugercentrerede betydningsperspektiv kobles til betydningen af de fysiske omgivelser.

Der findes ikke ét rigtigt svar. Svarene er jeres – og kun jeres – men endnu vigtigere er samtalen, og den kan startes med Betydningskompasset liggende foran jer.

Lav lokale undersøgelser af bibliotekets betydning

Betydningskompasset kan bruges som afsæt for at udvikle lokale undersøgelser af folkebibliotekets betydning - kvantitative såvel som kvalitative. Sådanne undersøgelser frembringer konkrete empiriske indsigter, som kan informere den lokalpolitiske samtale med nuanceret og underbygget viden.

For at udføre en lokal undersøgelse med afsæt i Betydningskompasset kan du følge disse tre trin:

1. **Forberedelse:** Betydningskompasset bruges, når du forbereder undersøgelsen. Opgaven er at sikre, at I kommer hele vejen rundt om brugernes oplevelser og efterprøver de fire dimensioner i kompasset - uanset, hvad I undersøger. Det spiller altså ingen rolle, om I vil evaluere en særlig indsats, eller om I vil undersøge brugernes oplevelser på tværs af hele biblioteket. De fire dimensioner er relevante i alle sammenhænge.
2. **Dataindsamling:** Det handler dernæst om at afsøge, hvordan og i hvilket omfang brugerne oplever de forskellige betydninger. Det kan gøres kvalitativt og/eller kvantitativt - ofte er en kombination den bedste løsning. Betydningskompasset kan danne afsæt for begge typer af dataindsamling.
3. **Analyse og formidling:** Når I har indsamlet data og efterfølgende analyserer dem, kan I bruge Betydningskompasset igen. Nu bruges kompasset til at formidle jeres resultater - altså som et sprogligt og visuelt stillads for jeres analyse og formidling.

I rapporten 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark', viste vi, hvordan en større kvantitativ og kvalitativ undersøgelse kan skabe konkrete empiriske indsigter. Vi udførte en national repræsentativ spørgeskemaundersøgelse, suppleret med kvalitative interviews og observationer. Centralt for begge metoder var, et skarpt fokus på brugernes oplevelser af konkrete bibliotekstilbud. Det var altså brugernes perspektiver, der var omdrejningpunktet snarere end udlånstal og andre typiske statistikker.

Betydningskompasset og den grundlæggende interesse for brugernes perspektiv kan anvendes uanset, om I vil udføre en bred spørgeskemaundersøgelse eller nogle dybdegående interviews og fokusgrupper. Betydningskompasset kan justeres og anvendes som afsæt for både kvantitative og kvalitative undersøgelser.

Case 1.

Et kvalitativt fokus på bibliotekets mest klassiske tilbud

Helsingør Kommunes Biblioteker gennemførte i efteråret 2020 en brugerundersøgelse med fokus på at afdække betydningen af den fysiske bogsamling for bibliotekernes brugere.

Med afsæt i de fire betydningsdimensioner blev biblioteksbrugere på Kulturværftet og Espergærde bibliotek spurgt til deres oplevelser af den fysiske bogsamling. Undersøgelsen viste, at den fysiske bogsamling har en mangfoldig betydning for brugerne. For eksempel har bøgernes tilstedeværelse en betydning for de studerende, trods de ikke selv nødvendigvis er aktive lånere.

Det betyder noget for rummets funktion som studieområde og for stemningen generelt, at der er reoler fyldt med bøger. De fysiske bøger har også en opdragende og dannende betydning for børnefamilierne, idet børn og unge med lånet af de fysiske bøger stilles overfor det faktum, at bøgerne er noget, vi deler og sammen skal værne om.

Gennem observationer og dybdegående brugerinterviews blev der i Helsingør Kommune indsamlet viden om brugernes interaktion med og oplevelser af den fysiske samling. Viden, der kan bruges i det videre arbejde med kommunens biblioteksstrategi, hvor ét af fokusområderne er at gøre det let at tilvælge læsning i en travl hverdag. Strategien udtrykker et skifte fra passivt at stille materialerne til rådighed til aktivt at fokusere på samspillet mellem brugerne og samlingen på det fysiske bibliotek.

Hvis du er interesseret i at vide mere om arbejdet med at afdække den fysiske bogsamlings betydning for biblioteksbrugere kan du kontakte:

Morten Skovvang

Udviklingskonsulent,
Helsingør Kommunes Biblioteker
msk65@helsbib.dk
+45 41 86 81 84

Kom godt i gang med de rette metoder!

Eksemplet fra Helsingør Kommune illustrerer, hvordan Betydningskompasset og dets metodiske grundlag er skalerbart både i forhold til metodevalg og fokus for undersøgelsen. Hvor undersøgelsen 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark' anlægger et bredt fokus og en overvejende kvantitativ metode, er der i Helsingør Kommune valgt et målrettet fokus på den fysiske samling og en ren kvalitativ metode.

Uanset om du arbejder kvantitativt og kvalitativt, kan du finde masser af litteratur, som præsenterer forskellige tilgange til dataindsamlingen. Der findes også nyttige værktøjer og inspiration på www.bibdok.dk.

Hvis undersøgelser med kvalitative metoder er nyt for dig, har Seismonaut udviklet en simpel guide til at komme i gang med alt fra observationer til interviews og fokusgrupper. Den kan anvendes til inspiration og downloades her:

<https://seismonaut.com/skab-indsigt>



3. Betydningskompasset og den daglige praksis

Brug Betydningskompasset som redskab til at udvikle og evaluere aktiviteter på biblioteket. Det kan give anledning til nye samtaler om, hvornår aktiviteterne er en succes og give næring til nye idéer.

Betydningskompasset kan bruges som redskab til at tale om den betydning, brugerne oplever i deres møde med bibliotekets forskellige aktiviteter. Det kan bidrage til at udfordre ideen om, hvornår noget egentlig er en succes, og det kan afføde idéer til nye aktiviteter.

Eksempelvis kan kompasset flytte fokus fra “hvor mange deltog i aktiviteten?” til “hvad fik brugerne ud af at deltage i aktiviteten?” Et arrangement med 15 deltagere, hvor man havde forventet 50 vil måske ligne en fiasko, hvis man kun ser på deltagerantallet. Men hvis arrangementet viser sig at have meget stor betydning for de 15 deltagere, sætter det arrangementet i et andet perspektiv. Måske var det alligevel en succes? Samtalen kan dernæst handle om, hvordan man kan få endnu flere til at opleve noget tilsvarende. Kan vi finde frem til essensen af det, der var særligt betydningsfuldt for de 15 deltagere og bruge det som brændstof til at udvikle aktiviteter for endnu flere borgere?

Betydningskompasset som redskab til at udvikle aktiviteter

Du kan bruge Betydningskompasset som redskab til at udvikle og planlægge aktiviteter. Her kan kompasset skabe en ramme for samtalen med dine kolleger om, hvilke hensigter I har med aktiviteten, og hvad I antager, at aktiviteten vil betyde for brugerne.

Hvis I for eksempel har en idé til en aktivitet målrettet unge studerende, kan I stille jer selv følgende spørgsmål - guidet af kompasset:

- **Hensigt:** Hvad er jeres overordnede hensigt med aktiviteten? Hvad ønsker I, at de unge mennesker skal få ud af at deltage?
- **Dimension:** Hvilken dimension (eller hvilke dimensioner) i kompasset forventer I dermed, at aktiviteten primært vil ramme? Frirum? Perspektiv? Kreativitet? Fællesskab?

- **Parametre:** Hvordan forventer I helt konkret, at de unge mennesker vil opleve betydning inden for disse dimensioner? Vil de opleve at blive begejstrede? Vil de opleve samvær? Vil de opleve at få skærpet deres kritiske sans? Eller andet?
- **Opsamling:** Hvordan kan I undersøge, om jeres antagelser stemmer overens med de unges oplevelser? Vil I observere, evaluere, lave spontane interviews, indsamle svar i en mini-survey - eller noget femte?

Ved at navigere gennem kompasset på denne vis kan der tegnes et billede af, hvordan den pågældende aktivitet forventes at skabe betydning for de unge brugere. Så er I allerede godt på vej. I har nemlig sat brugernes oplevelse af betydning i centrum for samtalen.

OBS!

Brug Betydningskompasset som udviklingsredskab

'Arbejdsark 1' der præsenteres på side 16, er et blankt Betydningskompas. Det kan I anvende som arbejdsark både før, under og efter, I udvikler eller planlægger en aktivitet.

Indsæt de parametre i kompasset, som er relevante i jeres konkrete sammenhæng. Her kan I frit plukke i de 16 parametre, vi har udviklet på forhånd (se figur 1), i de 12 vi anvendte i vores spørgeskemaundersøgelse (se figur 2), eller I kan udvikle nye parametre inden for de fire dimensioner.

Hvis I for eksempel planlægger et børneteaterarrangement kan det være et relevant parameter, at børnene griner og har det sjovt (jf. dimensionen "Frirum"). Det kan også være relevant, at de oplever samhørighed (jf. dimensionen "Fællesskab"). Hvis I derimod planlægger et IT kursus for seniorborgere, skal I givetvis have andre parametre i spil.

Vi opfordrer jer kraftigt til at lade jer overraske og gå eksplorativt til værks. Det kan vise sig, at en aktivitet skaber helt andre betydninger, end I forventer!

Dette oplevede vi, da vi udførte undersøgelsen 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark'. Vi havde nogle indledende antagelser, som viste sig at være forkerte.

For eksempel troede vi, at den vejledning, brugerne kan modtage på biblioteket, ville have en meget lav betydning i den emotionelle dimension "Frirum". Det viste sig dog, at vi tænkte på vejledningen for snævert. Vi tænkte vejledningen som faglig vejledning - f.eks. til litteratursøgning - og overså den menneskelige dimension. Det viste sig, at mange brugere oplever en nær kontakt og relation til medarbejderne på biblioteket, og at interaktionen med medarbejderen gennem vejledning giver dem en følelse af velvære. Vejledningen viste sig at have en relativ høj emotionel betydning, hvilket var en blind vinkel, da vi startede undersøgelsen.

Læringen er dermed, at man kan få meget ud af gå eksplorativt og undersøgende til værks frem for at snævre sit synsfelt ind på baggrund af indledende antagelser.

Betydningskompasset som redskab til evaluering af aktiviteter

Betydningskompasset kan tages frem igen, når det er tid til at evaluere jeres aktiviteter. Her danner kompasset ramme for samtalen om, hvordan brugeren har oplevet aktiviteterne. Her er det således oplagt at få nogle brugere til at forholde sig til de forskellige dimensioner i kompasset. Det kan I gøre kvalitativt eller kvantitativt alt efter det pågældende set-up.

Hvis I vil evaluere kvantitativt, kan I gøre det via en spørgeskemaundersøgelse, hvor I spørger ind til et eller flere betydningsparametre på en gradskala. For eksempel: ”I hvilken grad oplevede du, at aktiviteten gav dig ny viden?”

Hvis I vil evaluere kvalitativt, kan I anvende note-arket, der forklares på næste side og som findes som ’Arbejdsark 2A’ sidst i denne Brugsguid (se side 17), eller I selv udarbejde noget tilsvarende. Det spændende er naturligvis at finde ud af om den betydning, I havde regnet med at skabe for brugerne, giver genklang i det, de rent faktisk har oplevet.

Måske viser det sig, at brugerne oplever helt andre dimensioner af betydning, end I hav-

de regnet med, eller måske er jeres antagelser retvisende, dog i større eller mindre grad end I havde ventet. Det skal ikke opfattes som et mål i sig selv, at den oplevede betydning er i fuld overensstemmelse med den ’planlagte’ betydning. Det kan være mindst lige så lærerigt at blive overrasket. Det vigtigste er som sagt, at I bruger Betydningskompasset til at bringe brugernes oplevelser helt ind i kernen af samtalen om jeres aktiviteter.

Betydningskompasset kan tænkes ind i den udviklings- og evalueringspraksis, der findes i evaluerings- og dokumentationsmetoden BibDok (www.bibdok.dk). Kompasset kan anvendes som ramme for at strukturere jeres antagelser om aktiviteterne betydning, ligesom det kan anvendes til at opsamle og dokumentere de brugerrettede effekter i form af deltagernes oplevede betydning.

Case 2:

Eksempel fra filmens verden: Antagelserne og oplevelserne

Da producer-eleverne på Filmskolens afgangshold 2020 skulle producere deres afgangsfilm, ønskede de at stille skarpt på, hvilken betydning filmene egentlig har for publikum. Målet var ikke blot at evaluere på den færdige film, men nærmere at lave et nedslag, en midtvejsevaluering om man vil, inden filmen blev klippet færdigt.

Forud for en screening havde produktionsholdet bag filmen spurgt sig selv, hvilke betydninger de forventede, at deres publikum ville opleve. De vurderede dette inden for otte parametre fordelt på de fire dimensioner i Betydningskompasset.

Efter at have set filmen blev publikum stillet spørgsmål til deres oplevelser med afsæt i de otte parametre. Spørgsmålene blev stillet i en kort digital survey, mens publikum stadig sad i biografen. Svarerne herfra koblet til produktionsholdets forventninger blev efterfølgende anvendt i en åben evalueringssamtale med publikum, hvor der blev stillet skarpt på, hvad der havde fungeret særligt godt, samt hvad der havde overrasket produktionsholdet.

Arbejdsark til Betydningskompasset som udviklingsredskab

'Arbejdsark 2A' her i Brugsguiden (side 17) er et noteark, som kan anvendes til at udføre kvalitative evalueringer på stedet. Hvis en deltager udtrykker, at "det var en god oplevelse", så prøv at dykke længere ned i, hvad der gjorde oplevelsen god. Var oplevelsen god, fordi han/hun var godt underholdt (emotional betydning)? Eller var det fordi, han/hun delte oplevelsen sammen med andre (social betydning)? Det kan være givtigt at spørge ind til alle fire dimensioner i Betydningskompasset. Også selvom I ikke på forhånd forventer, at brugerne vil opleve betydning i alle fire dimensioner. Den eksplorative tilgang kan være en kilde til lærerige aha-oplevelser.

Dertil er det en god idé at forholde sig åbent til fraværet af betydninger, som I ellers havde forventet at se. Det handler ikke om at "ramme rigtigt", for intet er rigtigt eller forkert. Øvelsen handler udelukkende om at finde ind til essensen af brugernes oplevelser.

På side 18 findes 'Arbejdsark 2B', der er et udfyldt noteark med hjælpetekst og spørgsmålsformat, tiltænkt til at kunne hjælpe tankerne i gang og lede jer på sporet af de fire betydningsdimensioner.

Figur 3. Noteark til udfyldning og hjælpetekst med spørgsmålsformat

Dimension	Nøgleord/parametre	Spørgsmål til åben evalueringssamtale
FRIRUM Emotional betydning		
PERSPEKTIV Intellektuel betydning		
KREATIVITET Kreativ betydning		
FÆLLESSKAB Social betydning		

Dimension	Forklaring på dimension	Hjælpespørgsmål til udfyldning af Noteark
FRIRUM Emotional betydning	"Folkebiblioteket er et frirum, hvor brugerne oplever velvære og fredelighed". Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark (2021) s. 16. At biblioteket fungerer som et frirum for borgerne, kommer til betydningsdimension. Frirum kan opleves som følelsen af at forbygge sig, at kunne koncentrere sig, tage en pause fra hverdagen eller blot det at lade sig underholde.	Hvilke forventninger er der til at arrangementet/aktiviteten skaber frirum? • Forventes det at borgerne oplever at få en pause? • Vil borgerne gå derfra og have været underholdt? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? • Hvordan var det at deltage, føle I jer forbyttet i emnet? • Oplevede I at få fællestimer i spil? - blev i bevægede, overraskede, forfærdede, nostalgiske etc.?
PERSPEKTIV Intellektuel betydning	"Folkebiblioteket giver brugerne perspektiv på tilværelsen". Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark (2021) s. 17. Biblioteket har alle dage haft til formål at give borgerne perspektiv på verden. Betydning i form af perspektiv opstår både gennem interesseudviklelse og muligheden for at indhente ny viden, men også i forbindelse med refleksion, kritisk sans og problemløsning. Betydning i form af perspektiv hænger dermed sammen med bibliotekets intellektuelle betydning.	Hvilke forventninger er der til at arrangementet/aktiviteten giver perspektiv? • Skal borgerne opnå noget ny viden? • Skal de få udvikle deres kritiske forståelse af og tilgang til sociale medier? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? • Har I lært noget nyt af at deltage i dag? Fik I nogle nye perspektiver? • Hvad betyder det for jeres syn på sociale medier? • Føler I jer bedre rustet til at tackle sociale medier nu?
KREATIVITET Kreativ betydning	"Folkebiblioteket giver brugerne mulighed for at udvikle sig kreativt". Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark (2021) s. 18. Biblioteket er med til at stimulere brugerne fantasi og forestillingskraft. Mange af de aktiviteter og tilbud biblioteket udbyder motiverer borgerne til at prøve nye ting og/eller smager borgerens selvudfoldelse. Indenfor den kreative betydning ligger derfor også tilegnelse af nye færdigheder og udvikling af eksisterende.	Hvilke forventninger er der til at arrangementet/aktiviteten vil understøtte kreativitet? • Skal borgerne fantasie sættes i spil? Skal de prøve noget nyt? • Er det et mål, at borgerne tilegner sig nye færdigheder, fx informations søgning? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? • Har I fået udfordret jeres fantasi? Har I oplevet at prøve noget nyt? • Føler I jer bedre rustet til at foretage informations søgning nu?
FÆLLESSKAB Social betydning	"Folkebiblioteket fremmer fællesskab". Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark (2021) s. 19. Biblioteket understøtter fællesskaber på to måder. Dels i direkte forstand ved, at borgerne mødes og oplever samvær med andre på biblioteket, og dels i indirekte forstand ved, at brugerne oplever folkebiblioteket som et fælles rum. Gennem den sociale betydning af fællesskab understøttes medborgerskab, empati og sociale relationer til medborgere og dermed lokalsamfundet.	Hvilke forventninger er der til at arrangementet/aktiviteten vil fremme fællesskab? • Skal borgerne møde andre medborgere og tale af de tilhørende lokalsamfundet? • Vil borgerne opleve at sætte sig i en andens sted? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? • Har du snakket med nogen du ikke kendte i forvejen? Hvad betyder det for dig at kunne få sådanne oplevelser på dit lokale bibliotek? • Hvad betød det for dig at høre hans/hendes historie?

God fornøjelse!

...med Betydningskompasset samt de øvrige metodiske greb, vi har præsenteret i denne guide.

Vi håber guiden vil bidrage til mere nuancerede samtaler om folkebibliotekets betydning og til udvikling af nye konkrete aktiviteter med brugerne i centrum.

Kontaktpersoner

Hvis du vil vide mere om projektet Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark kan du henvende dig til Roskilde Centralbibliotek eller Seismonaut.



Christian Lauersen er Biblioteks- og borgerservicechef ved Roskilde Bibliotekerne. Christian er initiativtager til den bagvedliggende undersøgelse og er passioneret fortaler for en gennemgribende revidering af sproget om folkebibliotekets betydning - bag om udlånstal og besøgstal. Isabella Gothen er Proces- og udviklingskonsulent ved Roskilde Centralbibliotek. Hun har været en central tovholder i undersøgelsen bag Brugsguiden, såvel som i selve udviklingen af denne.

Rådgivningsvirksomheden Seismonaut har udført undersøgelsen og skabt det metodiske grundlag herunder Betydningskompasset. Der til har Seismonaut udarbejdet den tilhørende Brugsguide, der beskriver, hvordan den analytiske ramme kan tages i anvendelse. Vil du vide mere om undersøgelsen, eller skal du i gang med at afdække betydningen af biblioteket for jeres brugere, kan du kontakte chefrådgiver og partner Andreas Linnet Jessen eller seniorrådgiver Nicklas Hilding Andersen.

Christian Lauersen

Biblioteks- og borgerservicechef,
Roskilde Kommune

cula@roskilde.dk

+45 24 84 18 44

Isabella Gothen

Proces- og udviklingskonsulent,
Roskilde Centralbibliotek

isabellag@roskilde.dk

+45 29 36 95 38

Andreas Linnet Jessen

Chefrådgiver og partner, Seismonaut

alj@seismonaut.com

+45 31 15 89 45

Nicklas Hilding Andersen

Seniorrådgiver, Seismonaut

nha@seismonaut.com

+45 53 84 50 51

Arbejdsark 1. Lav et tilpasset Betydningskompas

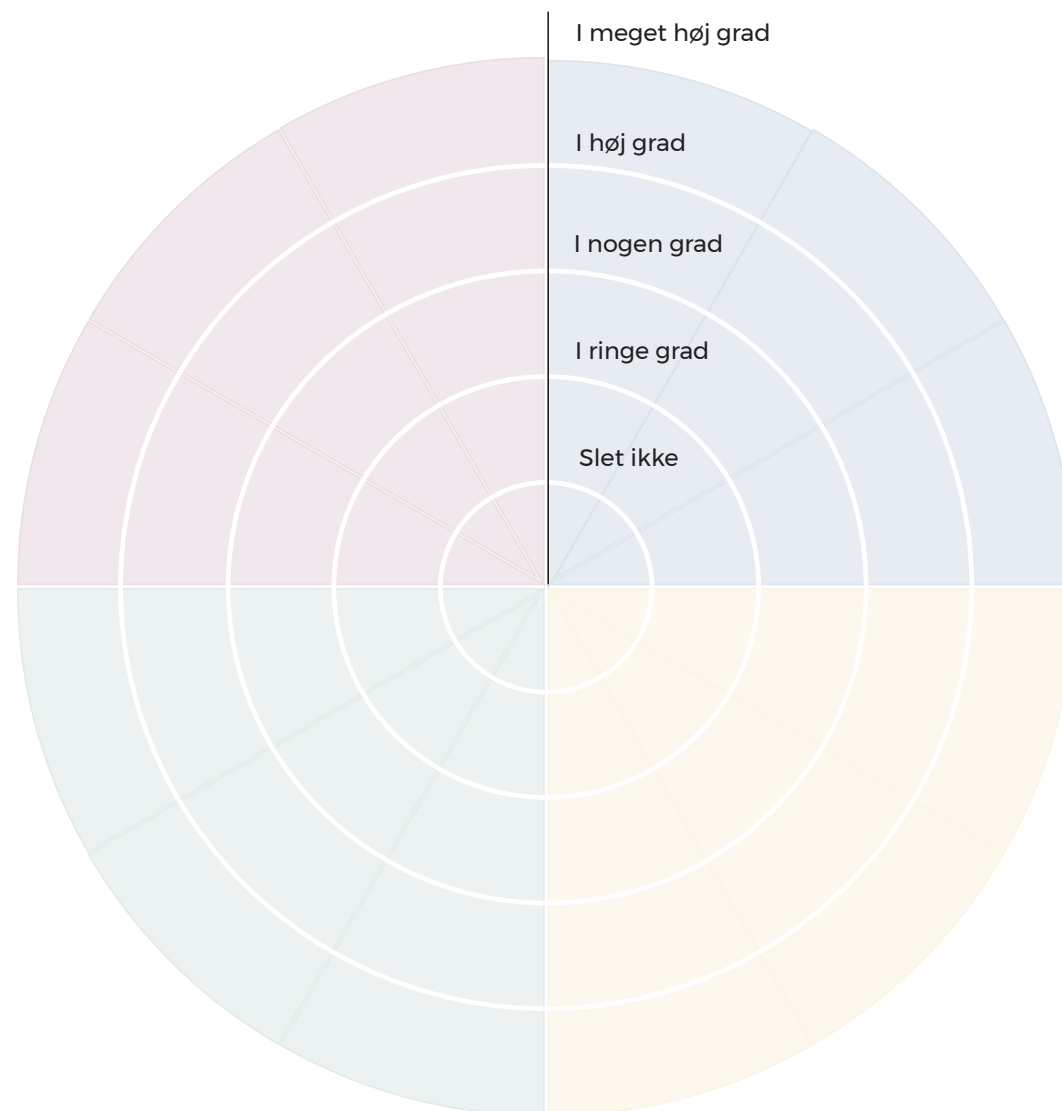
Det blanke betydningskompas giver mulighed for at tilpasse en undersøgelse den specifikke kontekst, I arbejder med og i (dette er beskrevet og eksemplificeret i Brugsguiden, side 6).

I kan udfylde arket med de 16 parametre vi anvendte i undersøgelsen 'Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark' (se figur 1 i brugsguiden), eller I kan tage udgangspunkt i de fire dimensioner og udvikle nogle andre parametre, der matcher den specifikke aktivitet, indsats eller undersøgelse endnu bedre.

Målet med at opbygge et betydningskompas for en given aktivitet eller indsats, er at spore samtalen ind på betydning for brugerne. På kompasset til højre tilføjes parametre indenfor de fire dimensioner. Derefter kan kompasset bruges som taleredskab til at vurdere i hvilken grad det forventes, at dimensionerne og parametrene vil give udslag.

Planlægger I en kvantitativ undersøgelse, vil kompasset kunne støtte udviklingen af konkrete spørgsmål til denne. Planlægger I derimod en række kvalitative samtaler med deltagere til et arrangement, kan betydningskompasset på samme måde bruges til at vurdere hvilke dimensioner eller parametre, I forventer deltagerne vil opleve betydning indenfor.

Frirum
Perspektiv
Kreativitet
Fællesskab



Tip!

Tag gerne Arbejdsark 2A og 2B i brug, når I arbejder på et tilpasset betydningskompas.

Arbejdsark 2A. Noteark til kvalitativ evaluering

Identificer de mest væsentlige parametre og lav nogle overordnede undersøgelsesspørgsmål.

Dimension	Nøgleord/parametre	Spørgsmål til åben evalueringssamtale
FRIRUM Emotionel betydning		
PERSPEKTIV Intellektuel betydning		
KREATIVITET Kreativ betydning		
FÆLLESSKAB Social betydning		

Arbejdsark 2B. Hjælpetekst og spørgsmålsformat

Dimension	Forklaring på dimension	Hjælpespørgsmål til udfyldning af Arbejdsark 1A
FRIRUM Emotionel betydning	“Folkebiblioteket er et frirum, hvor brugerne oplever velvære og fordybelse”, ‘Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark’ (2021) s. 16. At biblioteket fungerer som et frirum for borgerne, kommer til udtryk som noget borgerne føler og dækker derfor den emotionelle betydningsdimension. Frirum kan opleves som følelsen af at fordybe sig, kunne koncentrere sig, tage en pause fra hverdagen eller blot det at lade sig underholde.	Hvilke forventninger er der til, at arrangementet/aktiviteten skaber frirum? - Forventes det, at brugerne oplever at få en pause? - Vil brugerne gå derfra og have været underholdt? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? - Hvordan var det at deltage, følte du dig fordybet i emnet? - Oplevede du at få følelserne i spil? - blev du bevæget; overrasket, forfærdet, nostalgisk etc.?
PERSPEKTIV Intellektuel betydning	“Folkebiblioteket giver brugerne perspektiv på tilværelsen”, ‘Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark’ (2021) s. 17. Biblioteket har alle dage haft til formål at give borgerne perspektiv på verden. Betydning i form af perspektiv opstår både gennem interessedyrkelse og muligheden for at indhente ny viden, men også i forbindelse med refleksion, kritisk sans og problemløsning. Betydning i form af perspektiv hænger dermed sammen med bibliotekets intellektuelle betydning.	Hvilke forventninger er der til, at arrangementet/aktiviteten giver perspektiv? - Skal brugerne tilegne sig noget ny viden? - Skal de fx udvikle deres kritiske forståelse af og tilgang til sociale medier? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? - Har du lært noget nyt af at deltage i dag? Fik du nogle nye perspektiver? - Hvad betyder det for dit syn på sociale medier? - Føler du dig bedre rustet til at takle sociale medier nu?
KREATIVITET Kreativ betydning	“Folkebiblioteket giver brugerne mulighed for at udvikle sig kreativt”, ‘Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark’ (2021) s. 18. Biblioteket er med til at stimulere brugernes fantasi og forestillingsevne. Mange af de aktiviteter og tilbud biblioteket udbyder, motiverer borgerne til at prøve nye ting og/eller støtter borgerens selvudfoldelse. Indenfor den kreative betydning ligger derfor også tilegnelse af nye færdigheder og udvikling af eksisterende.	Hvilke forventninger er der til, at arrangementet/aktiviteten vil understøtte kreativitet? - Skal brugernes fantasi sættes i spil? Skal de prøve noget nyt? - Er det et mål, at brugerne tilegner sig nye færdigheder, fx informationssøgning? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? - Har du fået udfordret din fantasi? Har du oplevet at prøve noget nyt? - Føler du dig bedre rustet til at foretage informationssøgning nu?
FÆLLESSKAB Social betydning	“Folkebiblioteket fremmer fællesskaber”, ‘Folkebibliotekets betydning for borgerne i Danmark’ (2021) s. 19. Biblioteket understøtter fællesskaber på to måder: Dels i direkte forstand ved, at brugerne mødes og oplever samvær med andre på biblioteket, dels i indirekte forstand ved, at brugerne oplever folkebiblioteket som et fællesseje. Gennem den sociale betydning af fællesskab understøttes medborgerskab, empati og sociale relationer til medborgere og dermed lokalsamfundet.	Hvilke forventninger er der til, at arrangementet/aktiviteten vil fremme fællesskaber? - Skal brugerne møde andre medborgere og føle, at de tilhører lokalsamfundet? - Vil brugerne opleve at sætte sig i en andens sted? Hvordan spørger vi til det i den åbne evaluering? - Har du snakket med nogen du ikke kendte i forvejen? Hvad betyder det for dig at få sådanne oplevelser på dit lokale bibliotek? - Hvad betød det for dig at høre hans/hendes historie?

